

نوآوری های مدیریت آموزشی، سال دوازدهم، شماره دو (مسلسل ۴۶)، بهار ۱۳۹۶

صص ۱۱۹-۱۰۷

بررسی آموزش کتاب زبان تخصصی انگلیسی به دانشجویان مهندسی آب و فاضلاب و مهندسی عمران با رویکرد مدیریت آموزش محور

پروین رضائی^۱

دکتر اکرم هاشمی^۲

تاریخ پذیرش: ۹۶/۳/۲۵

تاریخ وصول: ۹۵/۱۰/۱۴

چکیده

مقاله پیش رو تلاشی است برای بررسی آموزش کتاب زبان تخصصی انگلیسی دانشجویان مهندسی عمران با یک رویکرد مدیریت آموزش محور که توسط انتشارات سمت ایرانیان منتشر شده است. یک صد نفر از دانشجویان دانشگاه شهید عباسپور و جامعه آماری پژوهش حاضر ۳۰ نفر از اساتیدی که این کتاب بعنوان کتاب درسی آنها در نظر گرفته شده می باشد. داده های جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ تجزیه و تحلیل شد. نتایج پژوهش نشان داد که رضایت کلی در میان شرکت کنندگان با توجه به معیارهای مورد بررسی کتاب درسی وجود دارد. با این حال برخی نقاط ضعف که شامل کیفیت پایین چاپ، کافی نبودن تمرینات، مثالها و غیر جذاب بودن مطالب و یکنواختی و طبیعت خسته کننده کتاب که توسط برخی دانشجویان اشاره شده است وجود دارد، همچنین اساتید نیز به کیفیت پائین کتاب به عنوان نقطه ضعف اشاره کردند.

واژگان کلیدی: ارزیابی، کتاب درسی، زبان تخصصی، مدیریت آموزش محور.

---

^۱ . دانش آموخته دانشکده زبانهای خارجه و ادبیات فارسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاداسلامی، رودهن، ایران. Parvin.rezaee6@gmail.com

^۲ . استادیار گروه ادبیات فارسی و زبانهای خارجی، واحد رودهن، دانشگاه آزاداسلامی، رودهن، ایران. (نویسنده مسئول) akram.hashemi2013@gmail.com

مقدمه

با توجه به استفاده روزافزون از زبان انگلیسی بعنوان زبان برجسته و مهم که در سراسر دنیا از آن استفاده می شود و نیاز به یادگیری این زبان که یکی از نیازمندیهای مورد انتظار دانشجویان فارغ التحصیل دانشگاهها است. تمام دانشگاههای سراسر جهان درس زبان انگلیسی که یکی از دروس اصلی در هر رشته تحصیلی است می بایست این درس را بگذرانند. دانشگاههای ایران نیز از این امر مستثنی نیستند. دانشجویان حداقل باید دو واحد درسی در انگلیسی بگذرانند یکی زبان عمومی و دیگری زبان تخصصی آن رشته می باشد. در مطالعه کتاب زبان تخصصی انگلیسی می بایست جنبه ها و عوامل مختلف را در نظر گرفت. یکی از جنبه های اساسی برای تدریس، کتاب درسی است که باید به آن توجه خاص نمود.

از ابتدای دهه ۱۹۶۰ درس زبان تخصصی انگلیسی یکی از مهمترین حوزه های آموزش مدیریتی زبان انگلیسی قرار گرفت. دویس در سال ۱۹۹۰ به این نکته اشاره کرد که آموزش تمام زبانها از طریق افزایش متون مدیریتی کتاب زبان تخصصی انگلیسی صورت می گیرد. او ادعا کرد رشد کتاب زبان تخصصی انگلیسی ترکیبی از سه عامل مهم شامل: پیشرفت تقاضای انگلیسی براساس نیازهای خاص یادگیرنده ها و پیشرفت در زمینه های زبانشناسی و روانشناسی فرهنگی مدیریتی می باشد.

براساس گفته ریچارد در سال ۱۹۸۴ رشد کتاب زبان تخصصی انگلیسی، حاصل افزایش کتابهای درسی در حوزه های متعدد می باشد که گفته شده کتابهای درسی عوامل اصلی در برنامه های درسی در بسیاری از زبانها است و چارچوبی را هم برای اساتید و هم دانشجویان تهیه می کند و نقشه ای را براساس آنچه می خواهند و انتظار دارند در دست آنها قرار می دهد. براساس گفته ریاضی در سال ۲۰۰۳، کتابهای درسی بعد از اساتید یکی از مهمترین مسائل در کلاسهای زبان دوم و زبان خارجی می باشد. (صفحه ۵۲). کتاب درسی برای یادگیرنده ها، بعد از اساتید یکی از منابع اصلی برای یادگیری زبان می باشد که درصد بسیاری از ورودیهای یادگیرنده ها را شامل می شود.

با افزایش علاقه به یادگیری زبان انگلیسی توجه بازار نیز به مطلب مدیریتی جلب شد. کتابهای بسیاری وجود دارد که توسط انتشارات مختلف انتشار یافته است، که هر کدام از آنها ادعا می کنند که در این امر بهترین هستند. با عنایت به اینکه کتابهای درسی نقش بسیار خطیری در حوزه یادگیری زبان ایفاء می کنند. ارزیابی کتب درسی مدیریتی به نظر بسیار ضروری می باشد. همانطور که ریچارد در سال ۱۹۸۴ ادعا می کند تمام جنبه های متون درسی بایستی به دقت مورد بررسی قرار گیرد و توسط یک ابزار ارزیابی مورد مقایسه قرار بگیرد. بنابراین اهداف مطالعه پیش رو ارزیابی یکی از کتابهای کتاب زبان تخصصی انگلیسی از جنبه مدیریتی که در یکی از دانشگاههای ایران در رشته مهندسی آب و فاضلاب تدریس می شود می باشد.

اهمیت کتب درسی که توسط بسیاری از محققان تصدیق شده است و کتب درسی بعد از اساتید بعنوان اولین منبع کمکی برای دانشجویان می باشد. همانطور که هاچینسون و تارس در سال ۱۹۹۴ اشاره کردند کتب درسی اطلاعات ورودی ضروری را برای کلاس درس فراهم می کنند و همیشه بایستی در زمینه ای باشد که نیاز خاص یادگیرنده ها را برآورده نماید.

کتاب درسی نقشهای متنوع بسیاری مهمی در آموختن و یاد دادن متون انگلیسی دارند. کانینگزورس در سال ۱۹۹۵ به این نکته اشاره کرده است که کتاب درسی بعنوان ارائه دهنده مطالب مدیریتی آموزشی، تمرینها و فعالیتهای یادگیری و همچنین قواعد گرامر، لغت و تلفظ می باشد. ریچارد در سال ۲۰۰۱ اشاره کرده که کتاب درسی بعنوان عامل اصلی در بیشتر برنامه های زبانها می باشد که اطلاعات ورودی ضروری کلاس را برای یادگیرنده ها فراهم می کند. همانطور که ریچارد در سال ۲۰۰۱ ذکر کرده کتابهای درسی که یک برنامه مسیر مدیریتی آموزشی مشخصی دارند. بعلاوه وجود کتاب درسی در کلاس درس تضمین خواهد کرد که دانشجویان در کلاسهای مختلف مطالب یکسانی را از نظر مدیریتی آموزشی را دریافت خواهند کرد.

علیرغم اثرات تکنولوژیهای جدید، کتاب درسی همچنان نقش بسیار ضروری در تدریس و فراگیری زبان بازی می کنند. مطمئناً این وسیله (کتاب درسی) بسیار مهم، نیاز به ارزیابی دارد. ارزیابی ممکن است یا با هدف تایید مطالب درسی، یا تشخیص نقاط ضعف و قوت مطالب درسی، یا با رویکرد مدیریتی آموزشی باشد اینکه آیا مطالب درسی همچنان مناسب گروهی که از آن استفاده می کنند است یا نه می باشد؟ در هر حال این امر برای استاد عملی ضروری است. این تنها روش برای استاد است که تصمیم بگیرد از کتاب مورد نظر که مهمترین وسیله برای تدریسش است استفاده کند یا خیر.

اساس تئوری مدیریتی آموزشی

ارزیابی کتاب درسی تاریخ طولانی دارد و در طول تاریخ دستخوش تغییرات بسیاری شده است. دیدگاههای مختلف در ارزیابی کتاب درسی مدیریتی آموزشی بکار رفته که هر کدام منطق خاص خود را دارا می باشد. همانطور که کانینگزورس در سال ۱۹۹۵ ذکر کرده کتاب درسی همیشه بعنوان مرجع ترین مواد درسی تعلیمی مدیریتی آموزشی در آموزش زبان انگلیسی بکار می رود. نقش کتاب درسی در فرایند تدریس و فراگیری توسط دانشجویان و اساتید تایید شده است. همانطور که ری - دیکنز و جرمین در سال ۱۹۹۲ گفتند "ارزیابی، قست اصلی فراگیری و تدریس است" (صفحه ۴). بنابراین، ارزیابی کتاب درسی مدیریتی آموزشی مستلزم توجه دقیق به کتاب است. جونز در سال ۱۹۹۹ تاکید می کنند که "ارزیابی در فراگیری زبان و تدریس زبان، عموماً به ارزیابی تئوری یا عملی خود برنامه آموزشی و دورنمای اجزای مختلف آن از جمله: ارزیابی کارایی استاد، موفقیت یادگیرنده، مواد درسی و غیره اشاره دارد.

تعریف جونز از ارزیابی با تعریف ری - دیکنز و جرمین همراستا است. آنها همچنین ارزیابی را بدین صورت تعریف کردند " وسیله ای برای تفهیم آنچه که موثر است، آنچه تاثیر بیشتر و آنچه که تاثیری مدیریتی آموزشی دارد" (صفحه ۲۸). به منظور تفهیم بهتر اساس تئوری در ارزیابی کتاب درسی می بایست با انواع مختلف ارزیابی آشنا شد.

مطالعات عملی کتاب درسی و ارزیابی مواد درسی مدیریتی آموزشی

ارزیابی کتاب درسی توسط محققان متفاوت و بر روی مواد درسی مختلفی انجام شده است. اهمیت انتخاب این موضوعات و انتخاب استفاده از این کتاب درسی سبب انجام مطالعات بسیاری شده است. برخی از مطالعات ارزیابی مواد درسی بر روی سطوح کلان مدیریتی آموزشی متمرکز شده است. ایمان در سال ۱۹۹۷، برای مثال ارزیابی مواد درسی را در سطح کلان مدیریتی آموزشی انجام داد که این ارزیابی در رابطه با درک استاد و دانشجویان و تاثیر کتاب درسی بعد از استفاده از آن می باشد. هدف از این مطالعه، ارزیابی کتاب درسی انگلیسی با اهداف آکادمیک مدیریتی آموزشی بود. او این مطالعه را در مدرسه زبان دانشگاه بیلکین اجرا نمود. نود دانشجوی سطح بالای متوسط و چهل و پنج نفر استاد در این

مطالعه شرکت نمودند. او از پرسشنامه و مصاحبه برای ارزیابی مناسب بودن فاکتورهایی چون، ظاهر فیزیکی کتاب، جلد و محتوی، ترتیب و پیوستگی، سطح، فعالیتها، و کتاب استاد در نظر گرفته شده بود. نتایج نشان داده است که هم دانشجویان و هم مربیان نقطه نظر مثبتی نسبت به کتاب داشته اند. اگر چه از برخی از جنبه ها کمتر راضی بودند. آنها اشاره کردند برخی از فعالیتها با موضوع و محتوی کتاب همخوانی ندارد.

در مطالعه دیگر که کاسکنر در سال ۲۰۰۲ به منظور ارزیابی موثر بودن مواد درسی مدیریتی آموزشی انجام داد " مطالعات تجاری انگلیسی " که بعنوان کتاب زبان تخصصی انگلیسی این درس پیشنهاد شده بود. آن یک مطالعه موردی بود که برای ارزیابی اهداف و نیازهای تحصیلی انگلیسی دانشجویان شامل: طرح بندی و ظاهر فیزیکی، زبان و قابلیت خواندن، طراحی و ترتیب، محتوی و پوشش، پیشرفت چهار مهارت زبانی، و تواناییهای ارتباطی، تشویق یادگیرنده به اثر متقابل در کلاس درس، معرفی و تمرین واژگان و پیشرفت خودمختاری یادگیرنده بود. برای جمع آوری داده ها از روش پرسشنامه و مصاحبه استفاده شده است. نتایج نشان داد که کتاب درسی اهداف و نیازهای فراگیری انگلیسی را ارضاء می کند. ثابت شد که کتاب درسی در زمینه های پیکربندی و ظاهر فیزیکی، زبان و قابلیت خواندن، طراحی و ترتیب، محتوی و پوشش، معرفی و تمرین واژگان موثر بوده است. اگر چه آن نتوانست انتظارات پیشرفت مهارتهای شنیداری در میان چهار مهارت زبانی خودمختاری یادگیرنده برآورده کند.

هانگ ایسیو در سال ۲۰۰۴ مطالعه ای براساس معیارهایی برای انتخاب استفاده از کتب درسی برای دانش آموزان دبیرستان را انجام داد که به منظور شناخت مسائلی که مدرسان محلی ممکن است برای استفاده از کتب درسی با آن مواجه باشند. سه سوالی که بایستی به آن پاسخ داده می شد بدین شرح است:

- ۱- براساس تحقیقات مدیریتی آموزشی، چه شرایطی برای کتب درسی انگلیسی بعنوان زبان دوم لازم می باشد؟
- ۲- تفکر مدرسین انگلیسی راجع به شرایط لازم برای کتب درسی زبان انگلیسی بعنوان مدیریتی آموزشی زبان دوم چیست؟

۳- مدرسین انگلیسی چه فاکتورها و معیارهایی را برای ارزیابی یا انتخاب یک کتاب درسی انگلیسی بعنوان زبان دوم یا منابع کتب درسی مدیریتی آموزشی در نظر می گیرند؟

مجدداً پرسشنامه و مصاحبه بعنوان وسیله ای برای جمع آوری داده ها بکار برده شد. نتایج نشان داد که: (۱) نیاز به دانستن جزئیات ابزار ارزیابی کتب درسی مدیریتی آموزشی وجود داشت و همچنین راههایی برای آگاه نمودن و تعلیم دادن مدرسین برای استفاده از آن؛ (۲) آگاهی در مورد انتخاب کتب درسی انگلیسی بعنوان زبان دوم، آموختن و استفاده از یک گروه از مدرسین دبیرستانی علاقمند انگلیسی بعنوان زبان دوم؛ و (۳) قبل از استفاده از کتب درسی لازم است سوالهای بسیار زیادی پرسیده و پاسخ داده شود.

بعلاوه، آشکار شد هنگامی که یک کتاب درسی مدیریتی آموزشی ارزیابی و انتخاب می شود، مدرسین به فاکتورهای خاصی اهمیت بیشتر می دهند مثل، استفاده انگلیسی استاندارد و کیفیت زبان مورد استفاده در کتاب درسی و ویرایش مناسب، طراحی جذاب و پیکره بندی کتاب، دسترسی آسان به اجزاء و محتوی کتاب برای اجرای دستورالعمل کتاب، توالی رشد محتوی، موضوعاتی که مرتبط با علائق دانش آموزانی که از کتاب درسی استفاده می کنند، محتوی کانادایی (برای مثال: پول و اندازه گیری)، روایی فرهنگی، تنوع فعالیتها، کافی بودن تعداد فعالیتهایی که شامل تمام فرآیند

یادگیری می شود، فعالیت‌های بسیار که که مشابه تم و موضوع کتب درسی است، سوالات پی در پی برای قسمت خواندنی کتاب، به روز رسانی فعالیت‌ها که شامل نیازهای سطوح مختلف کلاس می باشد. (ایکس یو، ۲۰۰۴، صفحه ۲۳).

کانیک در سال ۲۰۰۲ یک مطالعه دیگری نیز را در خصوص اندازه گیری موثر بودن خواندن مواد درسی کتاب زبان تخصصی، دروس قانون به زبان انگلیسی در مدارس انگلیسی زبان دانشگاه بسکنت انجام داد. فاکتورهایی چون پیشرفت مهارت‌های خواندنی، مناسب بودن محتوی، انتخاب و سازماندهی فعالیت‌های مدیریتی آموزشی، پیشرفت واژگان از طریق خواندن، سطح فعالیت‌ها و متون، واضح بودن دستورالعمل آموزشی، در نظر گرفتن روش‌های متفاوت آموزشی، پیشرفت یادگیری مستقل، و ظاهر فیزیکی مواد درسی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. داده ها از ۱۰۵ شرکت کننده از طریق پرسشنامه و مصاحبه جمع آوری شد که با توجه به نقطه نظرات دانشجویان و مربیان به منظور ارزیابی نمودن موثر بودن مواد درسی انجام شد. همچنین با ارزیابی در سطح کوچک، توصیف وظایف، مشاهده کلاسی و چک لیست‌هایی که توسط دانشجویان بکار برده شده بود. نتایج نشان داد که مواد درسی بطور کلی در روند پیشرفت مهارت‌های خواندنی، و مناسب بودن محتوی، انتخاب و ترتیب فعالیت‌ها، وضوح سطح دستورالعمل‌ها و ظاهر فیزیک مواد درسی مناسب و موثر بودند. اگرچه نشان داده شده است که کتاب در روش‌های مختلف استفاده کنندگان و پیشرفت موثر مستقل یادگیرنده ها موفق نبوده است. کراندال و بستترکمن در سال ۲۰۰۴ در یک مطالعه به منظور ارزیابی مدیریتی آموزشی موثر بودن مواد درسی متمرکز عملی در کلاس‌های ای ای پی پیشنهاد کردند که مواد درسی در زبان دوم می بایست براساس جنبه های عملی ارزیابی شوند. آنها روشی را بکار بردند که بعنوان روش ارزیابی مبتنی بر محتوی که توسط الیس در سال ۱۹۹۷ پیشنهاد شده بود. در این تحقیق از پرسشنامه بعنوان ابزار جمع آوری داده ها استفاده شد. نتایج حاصله نشان داد که کافی نبودن متون متعارف در دسترس برای مهارت‌های گفتاری سبب ضعف در یادگیری گفتاری آنها شده است.

برخی از محققان در ایران نیز در زمینه ارزیابی مدیریتی آموزشی مواد درسی تحقیق نمودند. رحیمی در سال ۲۰۰۸، برای مثال، اصطلاحات پزشکی کوهن را ارزیابی نمود: یک راهنمای مصور. فاکتورهایی که در این تحقیق تجزیه و تحلیل شد شامل نکات گرامری، واژگان، تمرین تلفظ لغات، تصاویر، پوشش چهار مهارت. او گزارش داد که ۹.۱٪ تمرینات کتاب درسی شامل نکات گرامری، ۶۳.۵٪ واژگان، ۳۶.۴٪ تمرین تلفظ لغات، ۲۷.۳٪ تصاویر، و حدود ۳۶.۴٪ تمرینات بر روی مهارت‌های شنیداری متمرکز است، ۳۶.۴٪ بر روی مهارت گفتاری، ۷۲.۸٪ بر روی خواندن درک مطلب، و ۳۶.۴٪ بر روی مهارت‌های نوشتاری متمرکز است. نتایج حاصله از ارزیابی نشان داد که خواندن مواد درسی در این کتاب نزدیک به صد در صد با نیازهای برنامه درسی ایرانیان سازگاری دارد. و سازگاری بسیاری را نیز در تمرینات نوشتاری نشان داد. اگرچه با نیازهای برنامه درسی در مهارت‌های گفتاری و شنیداری ناسازگار بود.

زنگانی در سال ۲۰۰۹ کتب درسی علوم پایه را که جزء برنامه دانشجویان دانشگاه‌های ایران بود مورد ارزیابی مدیریتی آموزشی قرار داد. فاکتورهایی که در این تحقیق در نظر گرفت شامل محبوبیت کتب درسی، اختلاط اهداف جدید در آموزش و یادگیری زبان، پیش بینی یادگیری مورد نیاز دانش آموزان بود. او از چک لیست‌های مختلف استفاده کرد مثل چک لیست شلدن در سال ۱۹۸۸، چک لیست سکیرو در سال ۱۹۹۱، و پرسشنامه گرانر در سال ۱۹۸۷. نتایج نشان داد که دانش آموزان در مورد شکل گیری کلمه و تمرینات واژگان، نمونه واژگان، و به سوالات بیهوده درک مطلب فکر کردند. همچنین از نقطه نظرات پاسخ دهندگان مشخص شد که کتاب درسی با اهداف جدید آموزش و یادگیری

همسو نمی باشد. بعلاوه پاسخ دهندگان معتقد بودند که اهداف و مواد مدیریتی آموزشی درسی کتب آموزشی با نیازهای دانشجویان همسو نمی باشد.

برخی از محققان دیگر ایرانی نیز به یک جنبه از کتاب های درسی مدیریتی آموزشی توجه نموده اند. توکلی در سال ۱۹۹۵ دیالوگهای کتاب های درسی انگلیسی مورد استفاده در سال آخر دبیرستان ایران را به منظور بررسی فراوانی و صحت اشکال مختلف فعالیتهای گفتاری مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. ریاضی و آریاشکوه در سال ۲۰۰۷ افزایش آگاهی از جنبه های تمرینات و اژگان را در چهار دبیرستان و کتابهای انگلیسی پیش دانشگاهی مورد بررسی قرار داد. ریاضی و موسالزاد در سال ۲۰۱۰ انواع اهداف یادگیری مدیریتی آموزشی از سه کتاب های درسی دبیرستان و یک کتاب درسی پیش دانشگاهی را مورد بررسی قرار دادند. ادبیات ارزیابی کتاب درسی پر است از ارزیابیهای مختلف از کتابهای درسی متفاوت می باشد. با این حال هر ارزیابی با توجه به تمرکز و وضعیت آن بر روی عناصر خاصی انجام می گیرد. در این مطالعه ما به منظور ارزیابی کتب درسی زبان تخصصی انگلیسی دانشجویان دانشگاه آب و فاضلاب به چهار عامل رایج ارزیابی توجه نمودیم. توافق کلی در این زمینه حاصل شد.

سوالات تحقیق

به منظور دستیابی به اهداف مطالعه پیشرو، سوالات تحقیق به شرح ذیل تنظیم شده است:

- ۱- آیا کتاب درسی انگلیسی برای دانشجویان رشته مهندسی آب و فاضلاب با توجه به مدیریتی آموزشی محور به دسته بندی ها، نیازهای یادگیرنده ها را برآورده می کند؟
- ۲- آیا کتاب درسی انگلیسی برای دانشجویان رشته مهندسی آب و فاضلاب با توجه به دسته بندی ها، انتظارات مدرسین را با توجه به مدیریتی آموزشی محور برآورده می کند؟

فرضیه های تحقیق

فرضیه های تحقیق به شرح ذیل تنظیم شده است:

- ۱- کتاب درسی انگلیسی برای دانشجویان رشته مهندسی آب و فاضلاب با توجه به مدیریتی آموزشی محور به دسته بندی ها، با نیازهای یادگیرنده ها مطابقت ندارد.
- ۲- کتاب درسی انگلیسی برای دانشجویان رشته مهندسی آب و فاضلاب با توجه به دسته بندی ها، با انتظارات مدرسین با توجه به مدیریتی آموزشی محور مطابقت ندارد.

روش تحقیق

جامعه آماری

شرکت کنندگان در این پژوهش یکصد نفر دانشجوی ایرانی مشغول به تحصیل رشته مهندسی آب و فاضلاب با توجه به مدیریتی آموزشی محور در دانشگاه شهید عباسپور تهران می باشند. همه آنها فارسی زبان بودند. سن آنها بین ۱۹ تا ۲۶ می باشد. همچنین سی نفر مدرس با سیزده سال تجربه در آموزش این کتاب بعنوان کتاب درسی انگلیسی دانشجویان مهندسی عمران درخواست شد که در این تحقیق شرکت کنند. مدرسین هم از دانشگاه شهید عباسپور تهران بودند. سن آنها بین ۳۵ و ۶۶ می باشد. همچنین سی نفر دانشجوی آب و فاضلاب در این مطالعه آزمایشی شرکت نمودند. آنها همچنین در دانشگاه شهید عباسپور در حال تحصیل بودند و سن آنها بین ۲۰ تا ۲۵ بود.

۲.۲ مواد و روشها با توجه به مدیریتی آموزشی محور

همچنین مواد زیر در فرآیند مطالعه استفاده شد.

کتاب انگلیسی برای دانشجویان مهندسی عمران کتاب درسی است که توسط انتشارات سمت منتشر شد که توسط آقای دکتر محمد عظمی با توجه به مدیریتی آموزشی محور نوشته شده است و شامل ۲۰ قسمت می باشد و عموماً در دانشگاهها بعنوان کتاب دروس تخصصی انگلیسی مخصوصاً برای دانشجویان مهندسی آب و فاضلاب و مهندسی عمران استفاده می شود. تمام اطلاعات مربوط به کتاب و نویسنده در وب سایت ذیل ذکر شده است.

www.nosabooks.com and http://www.researchgate.net/profile/Mohammad_Azmi

۳.۲ طراحی مدل با توجه به مدیریتی آموزشی محور

یکی از زمینه های پژوهشی که از هر دو نوع روش تحقیقاتی استفاده شد و در آن تلاش برای جمع آوری داده های کمی و کیفی بکار رفته است تحقیقات پیمایشی است (دورنیه سال ۲۰۰۳ و دورنیه و سیزر سال ۲۰۱۲). در واقع پژوهش حاضر یک روش ترکیبی است. هم روش کیفی و هم روش کمی است که با هدف جمع آوری داده های خود گزارشی از افراد براساس یک تحقیق توصیفی. روش های ترکیبی در علوم اجتماعی و رفتاری در طول دو دهه گذشته ظاهر گشته است.

پیوستن به روشهای کمی و کیفی دانشگاهی به عنوان جامعه سوم پژوهش علمی محسوب می شود. (تادلی و تشکری ۲۰۰۹).

در این مطالعه هم از تجزیه و تحلیل کمی و کیفی استفاده شده است. بنابراین این پژوهش یک روش ترکیبی می باشد. در پژوهش حاضر از روش نمونه گیری غیر احتمالی استفاده شده است. دسته بندی های اندازه گیری شده شامل طراحی کتاب های درسی و پیکربندی، فعالیتهای کتب درسی، مهارتهای کتب درسی، و موضوع و محتوی کتاب درسی می باشد. همچنین موافقت کلی شرکت کنندگان از کتاب مورد اندازه گیری قرار گرفت. از آنجایی که شرکت کنندگان در این مطالعه هم زن و مرد بودند، جنسیت بعنوان یک متغیر مداخله گر در نظر گرفته می شود.

فرآیند

از فرآیند زیر در این تحقیق استفاده شد.

مطالعه میدانی

در ابتدای این تحقیق، پرسشنامه ها بین سی نفر از دانشجویان و ۱۵ نفر از مدرسين زبان تخصصی انگلیسی با توجه به مدیریتی آموزشی محور که تقریباً با همان مشخصات شرکت کنندگان اصلی پایلوت شده است. شرکت کنندگان در مطالعه مقدماتی طوری مدیریت شدند که به سوالات پرسشنامه که براساس فاکتورهای تجزیه و تحلیل بود و روایی و پایایی پرسشنامه را تعیین می کرد پاسخ دهند.

برای اطمینان از پایایی و روایی در موضوعات پرسشنامه از روش کروناخ آلفا و تحلیل عاملی استفاده شد. کروناخ آلفا نتایج مطلوبی را از حیث پایایی نشان داد. سپس، روایی سازه از طریق تحلیل عاملی محاسبه شد.

مطالعه اصلی با توجه به مدیریتی آموزشی محور

پرسشنامه ها بین یکصد دانشجوی آب و فاضلاب دانشگاه شهید عباسپور با توجه به مدیریتی آموزشی محور اجرا شد که این کتاب درسی برای درس زبان تخصصی آنها مورد مطالعه بود. مدل نمونه گیری بطور محتمل راحت بود، به این معنی که شرکت کنندگان به طور داوطلبانه به پرسشنامه ها پاسخ دادند. همچنین از آنها خواسته شد نظرات خود را در مورد

کتاب با پاسخ دادن به پنج سوالی که در انتهای پرسشنامه تهیه شده بود که به شکل سوالات تشریحی بود بیان کنند. نتایج حاصل از پرسشنامه کدگذاری شده بود و تحلیل ها کمی بود در حالی که نتایج حاصل از سوالات باز بصورت توصیفی تحلیل گردیده است.

ابزار

برای به انجام رساندن اهداف مطالعه، ابزار زیر به کار گرفته شد:

پرسشنامه ها

برای رسیدن به اهداف مطالعه، دو پرسشنامه به عنوان چک لیست با توجه به مدیریتی آموزشی محور مورد استفاده قرار گرفت. هر دو پرسشنامه که توسط چک لیست پژوهشگر کاینگزورس در سال ۱۹۹۵، بعد از اینکه برای رسیدن به اهداف این مطالعه مناسب گردید توسعه داده شد. از آنجاییکه آنها مناسب متون ایران نبود یا آنها برای اندازه گیری معیارهای هدف از مطالعه بکار گرفته نشده بود، برخی از موارد از پرسشنامه اصلاح شد و برخی از موارد پرسشنامه حذف شد و با تئوریهای تحقیق ما همسو نبودند. کاینگزورس در سال ۱۹۹۵ صفحه ۲ پیشنهاد داد که "معیارهای مختلفی برای شرایط متفاوت بایستی بکار برده شود". مدرسین و محققین بایستی اولویتهای خود را مشخص نمایند و چک لیستهای خودشان را تهیه کنند. پرسشنامه ها به دنبال پیدا کردن نظرات مدرسین و دانش آموزان در مورد عوامل تعیین کننده، برای مثال: پیکربندی و طراحی، تمرینات؛ مهارتها، و محتوی و موضوع می باشد. زمان اختصاص داده شده برای پاسخ به هر پرسشنامه ۴۵ دقیقه بود.

پرسشنامه دانشجویان با توجه به مدیریتی آموزشی محور

پرسشنامه دانشجویان شامل ۳۰ مورد در ۴ دسته بود. هر مورد که توسط ۵ لیکرت از خیلی کم شروع می شد تا خیلی زیاد پاسخ داده می شد. هشت مورد اول طراحی مناسب و پیکربندی کتب درسی را اندازه گیری می کند. شش مورد بعدی برای اندازه گیری فعالیتها بکار برده می شود و یازده مورد بعدی ارزیابی مهارتهای کتب درسی را اندازه گیری می کند. ۵ مورد باقیمانده به منظور اندازه گیری موضوع و محتوی بکار می رود.

پرسشنامه اساتید با توجه به مدیریتی آموزشی محور

پرسشنامه اساتید شامل ۳۰ مورد بود. و موردها طبقه بندی نشده بود. همه سوالات نیز به دنبال پیدا کردن نظرات اساتید در مورد عوامل مورد مطالعه بود. هر مورد بوسیله ۵ لیکرت که از خیلی کم شروع می شد تا خیلی زیاد پاسخ داده می شد. پرسشنامه ها قبل از اینکه برای شرکت کنندگان اصلی اجرا شود برای اطمینان از نظر روایی و پایایی پایلوت شده بود.

سوالات مصاحبه با پایان باز (تشریحی) با توجه به مدیریتی آموزشی محور

در این بخش محقق از مصاحبه تشریحی استفاده کرد. از آنجایی که آن یک مصاحبه نیمه ساختار بود، محقق تعدادی سوال مثل مصاحبه تشریحی را هم برای دانشجویان و هم برای اساتید براساس مرور ادبیات تحقیق، سازمان دهی می نماید.

این پرسش ها با هدف استخراج نظر پاسخدهندگان در مورد نقاط قوت و ضعف این کتاب طراحی شده است همچنین توافق کلی در مورد کتاب درسی وجود داشت و آن می تواند تاکید کننده نتایج پرسشنامه باشد. همچنین از تمامی بحثها صدا ضبط شده و رونوشت برداشته شده است.

یافته ها

آزمون Chi-Square برای تناسب خوبی برای همه ۳۰ مورد در پرسشنامه اساتید انجام شد. نتایج در جدول ۱ نشان می دهد که تفاوت مشاهده شده از نظر آماری معنی دار بود. بدین معنی که اساتید از کتاب درسی مهندسی آب و فاضلاب اعلام رضایت نمودند.

جدول (۱): ارزشهای Chi-Square برای پرسشنامه اساتید

	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Q6	Q7
Chi-Square	9.600 ^a	.133 ^b	7.867 ^c	10.800 ^b	3.200 ^a	9.600 ^a	3.333 ^b
Df	2	1	5	1	2	2	1
Asymp. Sig.	.008	.715	.049	.001	.202	.008	.068
	Q8	Q9	Q10	Q11	Q12	Q13	Q14
Chi-Square	7.867 ^c	34.000 ^a	91.400 ^a	55.697 ^b	56.404 ^b	59.500 ^a	21.600 ^a
Df	3	4	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	.049	.000	.000	.000	.000	.000	.000
	Q15	Q16	Q17	Q18	Q19	Q20	Q21
Chi-Square	36.300 ^b	34.400 ^a	43.200 ^a	15.899 ^b	25.100 ^a	27.700 ^a	47.918 ^c
Df	4	4	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	.000	.000	.000	.003	.000	.000	.000
	Q22	Q23	Q24	Q25	Q26	Q27	Q28
Chi-Square	11.200 ^a	11.152 ^b	41.200 ^a	105.798 ^b	38.700 ^a	28.700 ^a	52.300 ^a
Df	4	4	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	.024	.025	.000	.000	.000	.000	.000
	Q29	Q30					
Chi-Square	46.500 ^a	69.303 ^b					
Df	4	5					
Asymp. Sig.	.000	.000					

آزمون Chi-Square برای تناسب خوبی بر روی سوالات ۱ تا ۸، در پرسشنامه دانشجویان انجام شد. نتایج در جدول ۲ نشان می دهد که تفاوت مشاهده شده از نظر آماری معنی دار بود.

جدول (۲): ارزشهای Chi-Square برای سوالات ۱ تا ۸، در پرسشنامه دانشجویان

	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5	Q6	Q7	Q8
Chi-Square	46.300 ^a	59.700 ^a	28.525 ^b	28.222 ^b	18.929 ^b	81.700 ^a	28.633 ^c	39.700 ^a
Df	4	4	4	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	.000	.000	.000	.000	.001	.000	.000	.000

آزمون Chi-Square برای تناسب خوبی بر روی سوالات ۹ تا ۱۴ انجام شد، نتایج در جدول ۳ نشان می دهد که تفاوت مشاهده شده از نظر آماری معنی دار بود.

جدول (۳): ارزشهای Chi-Square برای پرسشهای ۹ تا ۱۴

	Q9	Q10	Q11	Q12	Q13	Q14
Chi-Square	34.000 ^a	91.400 ^a	55.697 ^b	56.404 ^b	59.500 ^a	21.600 ^a
Df	4	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	.000	.000	.000	.000	.000	.000

آزمون Chi-Square بر روی سوالات ۱۵ تا ۲۵ انجام شد. نتایج در جدول ۴ نشان می دهد که تفاوت مشاهده شده از نظر آماری ($P > 0.05$) برای سوالات ۱۵ تا ۲۵ معنی دار بود.

جدول (۴): آزمون Chi-Square سوالات ۱۵ تا ۲۵

	Q15	Q16	Q17	Q18	Q19	Q20	Q21	Q22	Q23	Q24	Q25
Chi-Square	36.300 ^a	34.400 ^a	43.200 ^a	15.899 ^b	25.100 ^a	27.700 ^a	47.918 ^c	11.200 ^a	11.152 ^b	41.200 ^a	105.798 ^b
Df	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	.000	.000	.000	.003	.000	.000	.000	.024	.025	.000	.000

آزمون Chi-Square بر روی سوالات ۲۶ تا ۳۰ انجام شد. نتایج در جدول ۵ نشان می دهد که تفاوت مشاهده شده از نظر آماری ($P > 0.05$) برای سوالات ۲۶ تا ۳۰ معنی دار بود.

جدول (۵): نتایج Chi-Square سوالات ۲۶ تا ۳۰

	Q26	Q27	Q28	Q29	Q30
Chi-Square	38.700 ^a	28.700 ^a	52.300 ^a	46.500 ^a	69.303 ^b
Df	4	4	4	4	5
Asymp. Sig.	.000	.000	.000	.000	.000

نتیجه گیری با توجه به مدیریتی آموزشی محور

بر اساس نتایج به دست آمده از پرسشنامه دانشجویان، پیکره و طراحی کتاب درسی می تواند انتظارات خود را در سطح بالا با نمره متوسط ۳.۸۸ از ۵ با توجه به مدیریتی آموزشی محور را برآورده کند. در همین راستا، معتقد بودند فعالیتهای کتاب درسی با همان وضعیت میانگین ۳.۸۲ بود، فعالیتهای کتاب می تواند انتظارات دانشجویان پاسخ دهنده را با توجه به مدیریتی آموزشی محور برآورده کند. میانگین مهارتهای کتاب درسی شامل ۳.۴۷ بود. بعلاوه دانشجویان معتقد بودند که مهارتها در سطح متوسط می تواند نیازهایشان را برآورده کند. نهایتاً، موضوع و محتوی دروس کتاب شامل میانگین ۳.۷۴ بود، که تقریباً سطح بالایی از رضایت را با توجه به نقطه نظرات دانشجویان با توجه به مدیریتی آموزشی محور نشان می دهد. با این اوصاف، اولین سوال تحقیق، آیا کتاب درسی انگلیسی برای دانشجویان رشته مهندسی آب و فاضلاب با توجه به دسته بندی های نیازهای یادگیرنده ها را برآورده می کند، به نظر می رسد پاسخ مثبت را از دیدگاه پاسخ دهندگان دانشجو در اندازه تقریباً بالا دریافت کرده است. (میانگین ۳.۷۲). در نتیجه، می توان گفت که جامعه آماری، جامعه قابل اعتماد بوده با به تصویر کشیدن موضع کل جمعیت درخصوص کتاب درسی.

علاوه بر این، نتایج به دست آمده از پرسشنامه اساتید در مورد کتاب درسی متوسط رو به بالا با توجه به مدیریتی آموزشی محور را نشان داد (۳.۵۱) درخصوص انتظارات مدرسین؛ اگرچه، نقطه نظر آنها مثل دانشجویان مثبت نبود با این حال تفاوت بسیار کوچک بود. اساتید معتقد بودند که طراحی و پیکره کتاب درسی در حد متوسط بود (۳.۳۳). همچنین معتقد بودند که فعالیتهای کتاب درسی با کیفیت بالا نیازهای یادگیرنده را برآورده می کرد. مهارتها، اگرچه، در سطح متوسط با میانگین ۳.۴۷، توسط پاسخ دهندگان مدرس نسبت بندی شده اند. بعلاوه، به نظر می رسد که موضوع درسها با

انتظارات اساتید هماهنگ است. نوع زبانی که در کتاب درسی بکار گرفته شده، همچنین، می تواند نیازهای پاسخ دهندگان مدرس را در سطح متوسط رو به بالا برآورده نماید. معیارهایی که در ارزیابی از یک کتاب خاص استفاده می شود منعکس کننده اهمیت این معیارها برای آموزش و یادگیری می باشد. معیارهای مختلف توسط دانشمندان مختلف پیشنهاد شده است. که همه منعکس کننده نوع ارزیابی و همچنین مسائل مهم مربوط به ارزیابی کننده است. با این حال هیچ معیار دقیقی برای تمام شرایط مناسب وجود ندارد؛ انتخاب معیارهای کاملاً براساس نظرات شخصی است. نتیجه گیری حاصل از مطالعه با توجه به دیدگاههای مثبت دانشجویان و اساتید، یافته های محققان دیگر را تایید می کند (برای مثال شلدن، ۱۹۹۸؛ و کانینگورس، ۱۹۹۵، رحیمی، ۲۰۰۸) ولی با چیمبرس در سال ۱۹۹۷ و تا حد کمی کراندال و بستکمن در سال ۲۰۰۴ همسو نبودند. بر اساس نتایج به دست آمده از این مطالعه، توصیه زیر مطرح می شود.

- ۱- برای انتشار کتاب بایستی با توجه به مدیریتی آموزشی محور و کیفیت کاغذ توجه خاصی مبذول فرمایید. استفاده بهتر از مواد چاپ و نشر، چاپ رنگی، و اضافه کردن تنوع توصیه می شود.
- ۲- توسعه دهندگان مواد درسی می بایست با توجه به مدیریتی آموزشی محور به تداخل فرهنگی مقابل و فرهنگ ایران در کتب درسی توجه خاصی نمایند.
- ۳- توسعه دهندگان مواد درسی با توجه به مدیریتی آموزشی محور به مرور مثالهای گرامی توجه نمایند.
- ۴- نکته دیگری که بایستی به آن توجه نمود با توجه به مدیریتی آموزشی محور جذابیت کتاب است. همانطور که برخی از دانشجویان ذکر کردند کتاب درسی یکنواخت بوده و شامل طیف گسترده ای از ورودی های تکراری غیر جذاب است.

منابع

انگلیسی

- Ayman, B., (1997), **Evaluation of an English for academic purpose textbook**, A Case Study. Unpublished master's thesis, METU, Ankara, Turkey.
- Azmi, M., (1994), **English for the students of Civil Engineering**, Samt Publisher.
- Chambers, R., (1997), **Whose reality counts?** Putting the first last, ITD G Publishing, London.
- Coskuner, D. P., (2002), **Evaluation of an effectiveness of an ESP textbook "English for business studies"**: A case study at Başkent University. Unpublished master's thesis. METU, Ankara.
- Crandall, E., & Basturkmen, H., (2004), **Evaluating pragmatics-focused materials**, *ELT Journal*, 58 (1), 38-49.
- Cunningsworth, A., (1995), **Choosing Your Textbook**, Oxford: Macmillan Heinemann
- Davies, A., (1990), **Principles of Language Testing**, Oxford: Blackwell.

- Ellis, R., 1997, **The Empirical Evaluation of Language Teaching Materials**, *ELT Journal*, 51 114 (1), pp. 36-42
- Grant, N.,(1987), **Making the most of your textbook**, London: Longman.
- Hutchinson, T., & Torres, E., (1994),**The textbook as agent of change**, *ELT Journal* 48(4), 315-328.
- Kanik, F.,(2002), **Evaluation of the effectiveness of the ESP reading materials for 215 English for law course at the English language school of Başkent University**, Unpublished master's thesis. METU, Ankara .
- Rahimi, R.,(2008), **ESP, An Evaluation of Available Textbooks**, *Medical Terminology*. Retrieved from http://www.esp-worldinfo/Articles_17/PDF/Ramin_Rahimy.pdf.
- Riazi, A. M.,(2003), **What textbook evaluation schemes tell us?** A study of the textbook evaluation schemes of three decades. In W. A. Renandya. (Ed.), *Methodology and materials design in language teaching* (pp. 52-68). Singapore: SEAMEO Regional Center.
- Riazi, A.M., & Aryashokouh, A.,(2007), **Lexis in English textbooks in Iran: Analysis of exercises and proposals for consciousness-raising activities**, *Pacific Association of Applied Linguists*, 11(2), 17-34.
- Riazi, A. M., & Mosallanejad, N.,(2010), **Evaluation of Learning Objectives in Iranian High-school and Pre-university English Textbooks Using Bloom's Taxonomy**, *TESL EJ*, 13(4), 1-16.
- Richards, J. C., (1984), **Language curriculum development**, *RELC Journal*, 15(2), 7-27.
- Richards, J.,(2001), **Curriculum Development in Language Teaching**, Cambridge: Cambridge University Press.
- Sheldon, L. E. ,(1988), **Evaluating ELT textbooks and materials**, *ELT Journal*, 42 (4), pp. 237-246.
- Skierso, A.,(1991), **Textbook Selection and Evaluation**. In M. Celce-Murcia (Ed.), *Teaching English as a second or foreign language*, 432-453. Boston: Heinle and Heinle Publishers.

- Tavakoli, F.,(1995), **Functional analysis of the dialogues in the Iranian senior high school English textbooks**, Unpublished master's thesis. Allameh University, Tehran.
- Teddlie, C., & Tashakkori, A.,(2009), **The foundations of mixed methods research**, Integrating quantitative and qualitative techniques in the social and behavioral science. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Xu, I. H.,(2004), **Investigating criteria for assessing ESL textbooks**, A doctoral dissertation, 186 pages. University of Alberta, Canada, UMI no. AAT NQ96339. Retrieved April 15. 2011, from. Umi.com/pqdweb"did=813774781&sid=6&Fmt=2&clientId=5596&RQT=309&VName = PQD
- Zangani, E.,(2009), The ESP textbook problem: **The evaluation of ESP textbooks in Humanities in the Undergraduate Program of Iranian Universities**. The Asian ESP Journal, 5 (2), pp. 93-106.http://www.researchgate.net/profile/Mohammad_Azmi